

პერსონალიზმი და პრეტენზიები

სამოციანი წლები იწერება. ე.წ. "Оттепель"-ის პერიოდს კვლავ გამოყენებენ ცვლის. რადიო "თავისუფლებისთვის" ადრინდელზე გაცილებით მძლავრი ჩამოშობები ამოქმედებული. ხრიალებენ და წუიან რეპროდუქტორები ყველგან, სადაც ამ ტალღის მოსმენის ბედავენ. ხრიალებს ის თბილისის ერთ-ერთ ბინაშიც, სადაც ხანდაზმული ქალბატონი ყურით მიჰკვირდა რადიოს. ის სიმართლეს უფრო მნიშვნელოვან რამეს ელის "თავისუფლებისგან", მისთვის ყველაზე ძვირფასმა ხმამ უნდა გამო-

აღნიშნოს ამ აუტანელ ზუზუნსა და ხრიალს. შვილის, ვაჟიშვილის ხმა ეს და მხოლოდ ასე ახერხებს ურთიერთობას დედა თავის დიდი ხნის უნახავ პირმშოსთან. მოხუცი ქალბატონი ნინო ქაჯიაია... ამ ფოტოზე, გასული საუკუნის ათაინი წლების დამლევს რომ არის გადაღებული, ქალბატონი ნინო ქაჯიაია შვილთან ერთად აღბეჭდილი... მისი მუცელი, ილია მელია - განათლებით - ეკონომისტი, მუშაობდა საქართველოს წარმომადგენლობაში, ჯერ კონსტანტინოპოლში, მერე

პარიზში. მის მიერ თავის აგარაკზე, სოფელ ფერიამში (მერე-ბათუმის საბჭოთა მეურნეობა) მოყვანილმა ჩამ 1912 წელს რომელიმე სასოფლო-სამეურნეო მსოფლიო გამოფენაზე იქროს მებელი და დიდი პრემია მიიღო. ახლა ეს მებელი საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმშია. 1922 წელს კონსტანტინოპოლში გაემგზავრა მეუღლესთან და სამ შვილთან - ილიასთან, ანტონთან და მერისთან ერთად. ნუცა და ოთარი საქართველოში, ბეიბასთან იზრდებოდნენ. კონსტანტინოპოლიდან ოჯახმა

ბელგიაში გადაინაცვლა და ბავშვები ქალაქ ნამიურის წმინდა გიორგის სახელობის პანსიონატში მიაბარეს. 1926 წელს ცოლ-ქმარი სამშობლოში დაბრუნდა, ბავშვები კი იქვე დატოვეს სწავლის გასაგრძელებლად. მათ გრიგოლ ფერაძე მფარველობდა. 1930-იან წლებში უმანვილმა ილიამ წმინდა სერგის ორთოდოქსული თეოლოგიის ინსტიტუტში დაამთავრა და სასულიერო მოღვაწეობა დაიწყო ქალაქ ბელგორის მაცხოვრის აღდგომის სახელზე აგებულ ტაძარში. 1943 წელს დიაკვნად აკურთხეს, მსა-

ხურობდა სხვადასხვა ქალაქში და მფარველობდა საფრანგეთის წინააღმდეგობის მებრძოლებს. 1950 წელს დასავლეთ ევროპისა და ჩრდილოეთის საეგზარქოში აღასრულა დეკანოზ ილიას მღვდლად ხელდასმვა. მას მერე მამა ილია პარიზის წმინდა ნინოს ეკლესიის მოძღვრია. 1963 წელს ეკუმენური საპატრიარქოს საეგზარქოსო დეკანოზობა მიუბოძა. 1964 წლიდან ორთოდოქსული თეოლოგიის ინსტიტუტში ლექციებს კითხულობს, ხშირად გამოდის რადიო "თავისუფლებისთვის" და საუბრობს

მართლმადიდებლობის საკითხებზე. გარდაიცვალა 1988 წელს. მწერალი, რომელიც ამ სარომანე სურათის მთავარ პერსონაჟებად დედ-დედა-შვილს - ნინოსა და ილიას აირჩევს, ალბათ იმაზეც იფიქრებს, ერთხელ მანინც თუ მოხდა სასწავლო, ერთხელ მანინც თუ ჩვენსა დედის ხმა რადიოსადგურის სტუდიაში მყოფ მამა ილიას... იქ, შორეულ თბილისში, მისი ხმის ყოველ გაგონებაზე, დედა ხომ აუცილებლად იტყოდა იმას, რასაც ქართული დედეები ამბობენ ასეთ დროს: "დედა გენაცვალის, შვილო!..."

ერთი სახლის ისტორია

მიწისძვრით დაზიანებული სკოლები თბილისში - მოდერნის სტილის არქიტექტურული ძეგლები

ნახსენებელი პირობის სწრაფი შეკეთება მხოლოდ მისასაღებელია, მაგრამ სწორედ ამ მიმართებით არის საჭირო საზოგადოების ყურადღების მაქსიმალური გამახვილება, სწორედ ახლაა აუცილებელი მოქალაქეობრივი და პროფესიული სიმტკიცის გამოჩენა. საქვე იმ არის, რომ ზოგიერთი ასეთი ფუნქციის (მხედველობაში მიქცვს სასწავლო) შენობა არქიტექტურის ძეგლს წარმოადგენს და მათი გამაგრება მხოლოდ უბრალო სარემონტო სამუშაოებით ვერ შემოიფარგლება. ვითვალისწინებთ რა უკანასკნელ წლებში თბილისის არქიტექტურული ძეგლებისა და განაშენიანების მასშტაბურ ხელყოფასა და მავანთა მიერ განადგობის დაზიანების ქმედებებს, გვინდა ხაზგასმით აღვნიშნოთ, რომ ჩვეულებრივი შენობებისაგან განსხვავებითა, ძეგლი ჩამოყალიბებული ნესეებითა და მეთოდოლოგიით განსაზღვრული სამუშაოების გეგმაზომიერ ჩატარებას საჭიროებს. ამ ნესების უგულვებელყოფა კი თავისთავად იწვევს ძეგლის დაზიანებას, რაც ისჯევია ჩვენი კანონმდებლობით, რადგან ძეგლს იცავს საქართველოს კონსტიტუცია.

შენობა-ძეგლს პირველ რიგში სჭირდება დეტალური კვლევა და ფიქსაცია, შემდგომ სპეციალური კომისიისა და სათანადო ექსპერტთა მიერ საჭირო დასკვნების შემუშავება, რის საფუძველზეც უნდა შედგეს საკონსერვაციო-სარესტავრაციო პროექტი და განახლებული ძეგლი ცეს საქართველოს მთავრობის დეპარტამენტის მთავარ სამეცნიერო-მეთოდურ საბჭოს. პროექტის დამტკიცების შემდეგ იწყება პრაქტიკული სამუშაოები, რომელიც აუცილებლად უნდა წარიმართოს ავტორის, არქიტექტორ-რესტავრაციის უშუალო მონაწილეობითა და მეთვალყურეობით. მუშაობის მსვლელობისას უნდა ხდებოდეს თითოეული შესრულებული ეტაპის ფიქსაცია. ასეთ დროს ძეგლზე მოულოდნელად წარმოჩენილი ნებისმიერი ახალი პრობლემა აგრეთვე საბ-

ჭოზე უნდა იქნას განხილული და ამტკიცებული. სამუშაოების დასასრულს ავტორი ადგენს რესტავრაციის მონიტორინგის ანგარიშს და კვლევის პროგრამას, რომელიც უნდა განხორციელდეს დასავლეთ საქართველოს მნიშვნელოვანი არქიტექტურულ ძეგლს წარმოადგენს და რაც ძეგლს ეკუთვნის, რადროც და რა ღონისძიებებიც არ უნდა სჭირდებოდეს, უპირველესად და ამომწურავად ჯერ ის უნდა შესრულდეს. მათ რესტავრაციას თუ დიდი დრო სჭირდება, ახალი სასწავლო წლისთვის სახელმწიფო ვალდებულია მოსწავლეები სხვა სასწავლო ფართი დასრულდეს უზრუნველყოს. ამჯერად შევიჩინებთ სამ სასწავლებელზე, სამ არქიტექტურის ძეგლზე, რომელთაგან პირველი ორი თავიდანვე სასწავლო ფუნქციით აშენდა, მესამე კი ყოფილი საცხოვრებელი სახლია, თუმცა 1921 წლიდან დადგენილი საქართველოში მშენებლობაში თამაშობდა განვითარებული. საქართველო, რუსეთის შორეული და პატარა კოლონიისა, ამ დროს დიდად ჩამორჩებოდა ევროპას, მაგრამ ამას ხელი არ შეუშლია მშენებლობაში თამაშობდა დანერგა მსოფლიოში უკვე საკმაოდ პოპულარული ახალი სტილი. მოდერნი სხვადასხვა ქვეყანაში განსხვავებული ტერმინოლოგიით აღიწინებდა, საქართველოში ტერმინად დღეს არტ ნუვო (Art Nouveau) არის მიჩნეული. კავშირი ევროპასთან და სხვა ქვეყნებთან იმდროინდელ სა-

ქართველოში დაუბრკოლებლად ხორციელდებოდა. რუსეთთან და ევროპასთან აქტიური კონტაქტების წყალობით ინფორმაცია ახალი სტილის შესახებ სწრაფად ვრცელდებოდა და იწყება მისი დანერგვა არა მარტო თბილისში, არამედ საქართველოს სხვა ქალაქებშიც - ბათუმში, ქობულეთში, ფოთში, სოხუმში, გაგრაში, ქუთაისში, დუშეთში. პირველად ჩვენს ისტორიაში, თითქმის ევროპის თანადროულად ვრცელდებოდა სტილი, რაც უკვე ზუსტად ითვანება ევროპულ გავრცელებას; მოდერნის სწრაფი გავრცელება და უღიძვრო პოპულარობა საქართველოში განპირობებული იყო როგორც დამკვეთთა, აგრეთვე შემსრულებელთა მოთხოვნით, ზოგადად ხალხის გემოვნებითა და არჩევანით. სამწუხაროდ ეს მოვლენა დადგომდა უცნობი ფართო საზოგადოებრიობისათვის. ცნობილია, რომ სწორედ მოდერნმა დაულო სათავე თანამედროვე არქიტექტურას, რაც ასე ბუნებრივად განვითარდა ევროპაში, ჩვენში კი, სამწუხაროდ, ეს სავსებით ორგანულად და წარმატებულად დანერგული შემოქმედებითი პროცესი საბჭოთა ეპოქამ დაამუხრუჭა და გაურკვეველი დროით გადააფარა.

მსოფლიოს არც ერთ ქვეყანაში არ არის მოდერნის ისეთი ფუნქციური მრავალფეროვნება, როგორც საქართველოში. ჩვენში მოდერნის სტილი შენდებოდა: ბანკები, ლობარდები, მაღაზიები, სასწავლებლები, სახელისუფლო, კინოები და თეატრები, სა-

ავადმყოფოები, ინდივიდუალური საცხოვრებელი და საზოგადოებრივი სახეობები. თბილისის თვით უძველეს ისტორიულ უბნებში გვხვდება მოდერნის სტილის რესტრუქციის მაგალითები. ხშირია ამ სტილით მხოლოდ ინტერიერების გაფორმება. ძალზე საინტერესო შემოთავაზებული ძეგლებია დაცული ისტორიულ სასაფლაოებზე. რაც შეეხება XIX საუკუნეში შექმნილი აივნები ქალაქურ სახლს, მან მოდერნიც თავის სეზურად შეითვისა და ჯერ კიდევ ეკლესიის განდევნის ხის აივნები - მოდერნული დეკორით მოახარაჯა. ცხადი ხდება, რომ საუკუნის წინ მოდერნით საყოველთაო გატაცება საქართველოში მხოლოდ ევროპის მიზაძევა, მოდის ინერციული აყოლა არ იყო, ეს სტილი ბევრი რამით იყო ჩვენთვის სასურველი და მისაღებ. მისი ხაზგასმული სიახლე, ორიგინალია, იუმორი, პლასტიკური დეკორი, ემოციურობა, ფერადობა, პოეტურობა, ეგზოტიკურობა და კომფორტულობა სხვადასხვა კუთხეში მცხოვრები ჩვენი დამკვეთისა და შემსრულებლის საერთო სურვილი, თანხმობი არჩევანი. საოცარი ერთსულეობებით იქნება მოდერნულ სახლებს საქართველოს განსხვავებული სოციალური ფენის წარმომადგენელი.

